

УДК 338.48-6:796.035]:351.82(477)

Стахів І.М., здобувач

ЛНУ імені Івана Франка

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ НЕ СТАБІЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

У публікації підлягають розгляду питання щодо державного регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг в Україні. Розроблена модель державного регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг в умовах нестабільної економічної ситуації, яка може застосовуватися органами влади для покращення розвитку ринку спортивно-оздоровчих послуг.

Ключові слова: ринок, модель, спортивно-оздоровчі послуги, нестабільна економіка, державне регулювання.

Stakhiv I.M.

STATE REGULATION OF FITNESS SERVICES IN CONDITIONS OF SPORT AND HEALTH SERVICES IN CONDITIONS OF UNSTABLE ECONOMIC SITUATION

The publication to be considered question about state regulation of sports and health services in Ukraine. The model of state regulation of sports and recreation services in a volatile economic environment, which can be used by the authorities to improve the development of the sports and health services.

Keywords: market model, sports and health services, unstable economics, state regulation.

Стахів І.М.

ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СФЕРЫ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ НЕСТАБИЛЬНОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ

В публикации подлежат рассмотрению вопроса о государственном регулировании рынка спортивно-оздоровительных услуг в Украине. Разработана модель государственного регулирования рынка спортивно-оздоровительных услуг в условиях нестабильной экономической ситуации, которая может применяться органами власти для улучшения развития рынка спортивно-оздоровительных услуг.

Ключевые слова: рынок, модель, спортивно-оздоровительные услуги, нестабильная экономика, государственное регулирование.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Фізична культура і спорт є невід'ємною частиною сучасного способу життя. В теперішніх умовах спортивно-оздоровчі послуги використовуються суспільством для різнобічного фізичного і духовного розвитку, зміцнення здоров'я, профілактики захворювань, формування здорового способу життя, подовження творчого довголіття, організації розумного і цікавого відпочинку населення [5].

У сучасній українській практиці економічні відносини у спортивно-оздоровчій сфері на ринковій основі тільки починають формуватися; в стадії становлення знаходиться індустрія спорту та його інфраструктура, спортивного підприємництва, ринок спортивно-оздоровчих послуг, спортивний туризм.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Особливу актуальність мають проблеми ефективного функціонування ринку спортивно-

оздоровчих послуг для державного сектора в умовах нестабільної економічної ситуації. У роботах вітчизняних і зарубіжних фахівців розглядаються проблеми фізичної культури і спорту в більш загально, а саме місце, роль в ринкових відносинах, деякі аспекти державного регулювання цієї галузі. Зокрема, питаннями вивчення спортивно-оздоровчої послуги, як об'єкта економічних досліджень, а також перспективи і тенденції розвитку сфери послуг в умовах перехідної економіки, знайшли розгляд в роботах таких вчених: Сериков Г.Н., Нікольська Н.Д., Литвин А.Т., Гуськов С. І., Жолдак В.І., Гадайчук Д.Л. і ряду інших авторів. Серед вітчизняних авторів, які досліджували чи досліджують дане питання, є дуже мало, проте можна виділити наступних: Площинська А., Мічуда А.В., Приступа Є.Н., Кузьменко О.О., Павленко А., Пашук О.В., Дутчак М.В. та інші.

Однак у теоретичному і методологічному плані проблеми розвитку спортивно-оздоровчих послуг в умовах нестабільної економічної ситуації залишилися дуже мало вивченими. Практична значимість і недостатнє дослідження зазначених проблем зумовили вибір теми дослідження.

Цілі статті. Основною ціллю статті є розробка моделі державного регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг в умовах нестабільної економічної ситуації. Також важливим моментом дослідження є розв'язання стереотипу, що спортивно-оздоровчі послуги є галуззю фізичної культури, адже це не так. Розвинутий ринок спортивно-оздоровчих послуг приносить розвиток економіки та добробуту в країні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні розробляється центральним органом виконавчої влади з фізичної культури і спорту і затверджується Кабінетом Міністрів України [2, с.4]. Державна програма передбачає вимоги щодо організації підтримки та зміцнення здоров'я різних категорій громадян, вимоги до навчальних програм щодо фізичного виховання, систему програмно-оціночних нормативів і вимог щодо фізичного розвитку і підготовленості різних вікових груп населення, основні напрями розвитку масового самодіяльного спорту та спорту вищих досягнень, а також основні засади організаційного, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, нормативно-правового та іншого її забезпечення

Сфера надання спортивно-оздоровчих послуг є соціально-значущою, отже, в процесі її регулювання, крім безпосередніх учасників ринку, активну участь бере (або повинна приймати) держава, яка здатна змінювати пріоритети окремих напрямів спортивно-оздоровчої діяльності, задовольняючи державні (громадські) потреби.

Вбачаю одним із сучасних та дієвих методів державного регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг створення web-порталу. Основною функцією якого буде можливість кожного громадянина України на створення заявки для втілення в життя суспільно-значущих потреб. Механізм дії представлений на рисунку 1.

Перед подачею за'явок для отримання соціально-необхідних потреб пропонуємо створення голосування за пропозицію, адже людей є багато і відповідно ще більшою є кількість потреб кожного із нас. Тому якщо більшість населення підтримує запропоновану пропозицію то вона переходить на наступний етап до експертної служби.

У ситуаціях суспільно значущих змін (кризові явища, масштабні реформи, екологічно значущі проекти тощо), необхідно здійснювати упереджувальні соціально-економічні, правові, медико-організаційні та інші заходи, щоб запобігти загрозам здоров'ю і фізичному розвитку людини, а також адекватно здійснити корекцію цілей суспільно значущих змін і засобів їх досягнення.

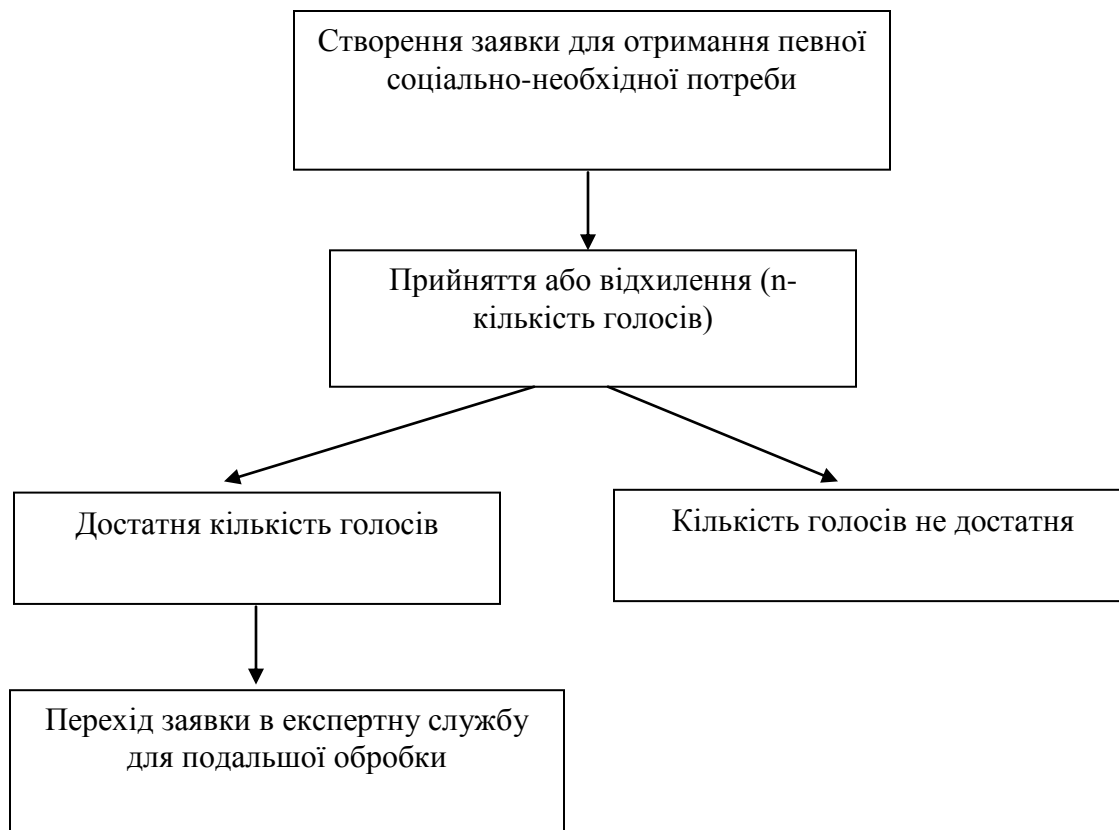

Рис. 1. Механізм дії державного web-порталу України [розробка автора]

На рисунку 2 схематично показаний механізм державного регулювання сфери спортивно-оздоровчих послуг, що складається з трьох основних блоків.

На стан сфери спортивно-оздоровчих послуг $S(t)$ за період часу t впливають наступні параметри: зовнішнє середовище у вигляді інформаційного $I(t)$ і ресурсного $R(t)$ потоків, які накладають обмеження на $S(t)$; стан входів a, b, c ; стан виходів a_1, b_1 . Блок А включає вихідні кількісні та якісні значення різних цілей суспільних змін (a, b, c), прогноз впливу яких на стан здоров'я споживачів здійснюється спеціальними експертними структурами в рамках державної політики розвитку фізичної культури і спорту (блок Б).

Залежно від результатів експертизи зазначені цілі можуть бути допущені до реалізації (блок А1) або не допущені до реалізації. Так, мета a , орієнтована на досягнення певної суспільно значущого результату a_1 але не враховує інтереси різних категорій споживачів спортивно-оздоровчих послуг, які допускаються до реалізації лише після адекватної переробки цієї мети у відповідності до законодавчо закріплених вимог державної політики розвитку фізичної культури і спорту. Функцію такої переробки виконує підсистема aa_1 .

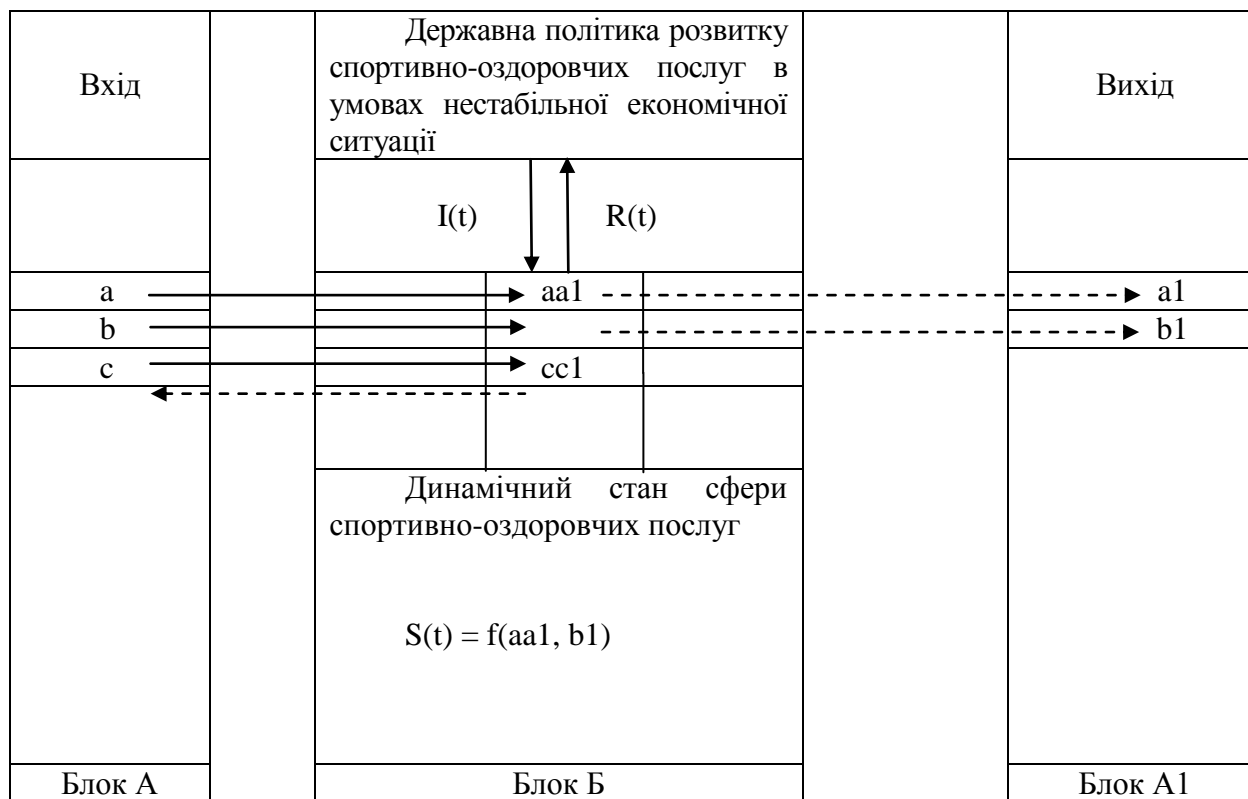

Рис. 2 Модель державного регулювання сфери спортивно-оздоровчих послуг в умовах нестабільної економічної ситуації [розробка автора на основі власних досліджень та літературних джерел 1, 3, 6]

Відносно мети b подібна корекція не потрібна, оскільки, за результатами оцінки в рамках державної політики розвитку фізичної культури і спорту встановлено, що реалізація зазначеної мети (перехід в стан b1) не несе загрозу здоров'ю. Мета вектора c не може бути допущена до здійснення (перехід в стан c1) у зв'язку з виявленою неможливістю її переробки з урахуванням інтересів споживачів в підсистемі cc1 і, відповідно, неможливістю виключення несприятливих наслідків для здоров'я. Рівняння динамічного стану сфери спортивно-оздоровчих послуг записується в наступному вигляді:

$$S(t) = f(aa1, b1) \tag{1}$$

де $S(t)$ - приріст функції стану системи;
 f - функція, що визначає еволюцію системи.

Державна політика розвитку сфери спортивно-оздоровчих послуг може базуватися на запропонованій концепції планування та втілення процесів, які принесуть зміни у досліджувану сферу, що особливо актуально у теперішній економічно напружений час в нашій країні. Держава впливає на економічну кон'юктуру ринку спортивно-оздоровчих послуг, використовуючи індикативне планування з ціллю виправлення недоліків ринку і його регулювання.

Спортивно-оздоровча діяльність розглядається як досить складне інституційне утворення, функціонування якого забезпечує потреби профілактики, лікування, відпочинку та оздоровлення громадян України [4 с. 102]. У сучасному розумінні спорт і фізична культура є одними з головних життєвих потреб людей різного віку. Попит на спортивно-оздоровчі послуги, спортивні товари вплинули на створення ринку спорту та комплексної системи спортивного бізнесу, під яким слід розуміти всю сукупність підприємств, інститутів та економічних відносин, пов'язаних із здійсненням підприємницької діяльності в спортивно-оздоровчій сфері.

Державна політика у галузі регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг в умовах нестабільної економічної ситуації повинна забезпечувати:

- організаційну діяльність з проведення масових змагань і спортивно-оздоровчих заходів (організація і проведення в установах освіти позаурочних занять, у т. ч. спортивних змагань і свят; створення умов для занять фізичною культурою і спортом за місцем проживання і в парках відпочинку; збільшення кількості спортивних шкіл, клубів, центрів);

- підготовку фахівців високої кваліфікації.

Основні напрями державної політики у галузі регулювання розвитку ринку спортивно-оздоровчої сфери повинні ґрунтуватися на спільній діяльності фізкультурно-спортивних організацій, органів і установ освіти, охорони здоров'я, засобів масової інформації.

Висновки. З вище викладеного, можна зробити висновок, що перспективи розвитку і розширення спектру спортивно-оздоровчих послуг у сфері фізичної культури і спорту в нашій країні є дуже слабкими. Нажаль, наша країна ще не дійшла до розуміння того що спорт та фізична культура це вагома і прибуткова галузь.

Аналіз спортивно-оздоровчої сфери показує, що її майбутнє залежить, насамперед, від соціально-економічних та політичних умов, ставлення органів державної влади країни та органів місцевого самоврядування. Доведено необхідність втручання держави у розвиток спортивно-оздоровчих послуг на території України, що показує розроблена модель державного регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг в умовах нестабільної економічної ситуації.

Таким чином, основний принцип управління ринком спортивно-оздоровчих послуг є підтримка самодіяльного руху, створення режиму найбільшого сприяння, "м'яке" регулювання економічними методами. Вище сказане особливо актуально з урахуванням того, що спортивно-оздоровча сфера є одним з компонентів формування здоров'я нації. В умовах соціально-економічних і політичних перетворень в сучасній Україні особливе значення набувають проблеми зміцнення фізичного, духовного і соціального здоров'я людини, формування здорового способу життя та спортивного стилю життя. Отже, проблема здоров'я нації стає елементом національної безпеки України, бо здоров'я нації - це міць держави.

Список використаних джерел:

1. Бипчук М. Ф. Организация физической культуры. – Москва : ФиС, 1972. – 224 с.
2. Благоразумова О. Державне регулювання соціальної сфери в умовах циклічності економіки / О. Благоразумова // Схід. – Київ : Український культурологічний центр, 2011. – № 2. – С. 3–6.
3. Волостнов Н. С. Государственное предприятие в рыночной экономике/ Н. С. Волостнов. – Москва : Экономика, 2004. – С. 32.

4. Галкін В. В. Экономика спорта и спортивный бізнес : учебн. пособ. для студ. высш. учебн. заведен. / В. В. Галкин. – Москва : Кнорус, 2006. – 291 с.
5. Приступа Є. Спорт в Україні може консолідувати націю [Електронний ресурс] / Є. Приступа. – Режим доступу: <http://ldufk.edu.ua/index.php/inPage27/articles/jevgen-pristupa-sport-v-ukrajini-mozhe-konsolidu-vati-nacijju.html>. – Назва з екрану.
6. Франчук В. І. Основи менеджменту : навч. посіб. / Василь Франчук. – Львів : Каменяр, 1997. – 95 с. – ISBN 966-7255-30-1